

ጥቅምት 24 ቀን 2003 ዓ.ም.

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ውልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አለመልካች፡- ጎልደን ሮዝ አግሮ ፋርምስ ኃ/የተ/የግ ማህበር - የቀረበ የለም

ተጠሪዎች፡- አቶ ሐሊፎም ተስፋ ማሪያም - የቀረበ የለም

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍረድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የጉዳት ካሣን የሚመለከት ሲሆን የተጀመረው በፌደ/የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአሁን ተጠሪ ባቀረበው ክስ ነው፡፡ ቀረቦ የነበረው ክስ የሠሌዳ ቁ. 3-24690 ኢት እና የልዩ ተጉታች/ተሳቢ/ ሠሌዳ ቁ. 3-09435 ኢት የሆነ የከሣሽ ተሽከርካሪዎች ናይትሪክ አሲድ የተባለ በኮንቴነር የታሸገ የተከሣሽ ንብረት/ጭነት/ ናይትሪክ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ወይም ታሪንሶ አፍሪካን ትራንዚት በሚባል ተወካይ አማካይነት በከሣሹ ተሽከርካሪዎች ተጭኗል፡፡ ጭነቱን ወደ አዲስ አበባ ለማጓጓዝ እንደተጀመረ በኢትዮጵያ ጅቡቲ ድንበር አካባቢ ሲደርስ አሲድ የተጫነበት ኮንቴነር በየአቅጣጫው ማፍሰስና ማንጠባጠብ ጀምሮዋል፡፡ በዚህም በዋናው የከሣሽ ጎታች (power unit) ተሽከርካሪ ላይ መጠነኛ ጉዳት የደረሰ ሲሆን ልዩ ተጎታቹ /ተሳቢ/ ግን በአሲዱ ላይ በጉማው፣ በቸርኬው፣ ፖንሲውና በሌሎች አካላት ላይ እጅግ ከፍተኛ ጉዳት የደረሰበት በመሆኑ በአገልግሎት ላይ ማዋል እንደማይችል የባለሙያው ሪፖርት አረጋግጧል፡፡ በዚህ የተነሣ ተከሣሽ ከከሣሹ ጋር ባደረገው ድርድር መሠረት ዋናውን ተሽከርካሪ በጥገና የሚያስፈልገውን ወጪ እንደሚከፈል ወይም እንደሚያሠራ ልዩ ተጎታቹ ግን ከጥቅም ወጪ ስለሆነ ባለሙያው ባቀረበው ሪፖርት መሠረት ዋጋውን እንደሚከፍል በጊዜው በቃል ተሰማምቷል፡፡ በመሆኑም ልዩ ጎታች ላይ ለደረሰው ጉዳት ለጥገና የሚያስፈልገውን ብር 26,154 (ሃያ ስድስት ሺህ አንድ መቶ ሃምሳ አራት ብር) ልዩ ተጎታቹ ወይም ተሳቢ ለመተካት የገበያ ዋጋ ብር 265,000 (ሁለት መቶ ስልሳ አምስት ሺህ ብር) እንዲሁም የተፈረጠ ገቢ 68,427.70 (ስልሳ ስምንት ሺህ አራት መቶ ሃያ ሰባት ብር ከሰባ ሣንቲም) ይሆናል፡፡ ባጠቃላይ ተከሣሽ ብር 359,581.70 (ሦስት መቶ ሃምሳ ዘጠኝ ሺህ አምስት መቶ ሰማኒያ አንድ ከ ሰባ ሣንቲም) ከእነ ህጋዊ ወለድ ጭምር እንዲከፍል እንዲወስንበት በማለት ነው፡፡

ተከሣሽ ቀርቦ በሰጠው መልስ ተከሣሽ የዕቃው ተረካቢ እንጂ ላኪ አይደለም፣ ታሪንሶ አፍሪካ ትራንዚት ሰርቪስ ወይም ኒካን ኃ/የተ/የግል ማህበር የተከሣሽ ወኪሎች አይደሉም፣ ተከሣሽ ለደረሰው ጉዳት ለከሣሽ ለመክፈል የገባው አንዳችም ስምምነት የለም፣ ተከሣሽ በከሣሽ ንብረቶች ወይም አሮጌ ተሽከርካሪዎች ላይ ለደረሰው ጉዳት በአዲስ ለመተካት ኃላፊነት የለበትም፣ ከሣሽ በሰሌዳ ቁ. 3.09435 ኢት ተሳቢ ዋጋ ብር 265 000 ነው ያለውን በተመለከተ ሊከፍል

የሚገባው የካሣ መጠን በተሽከርካሪው ዋጋ ላይ ለአገልግሎት ዘመን ታስቦ የሚሆነውን የእርጅና እና የአጥርታይዘሽን ቅናሽ ታስቦ ለሚኖረው የተሽከርካሪ ዋጋ ነው እና ተቋረጠ ለተባለው ገቢ በአመታዊ ገቢው መሠረት ከግብር አስገቢ መሥሪያ ቤት የቀረበ ማስረጃ ባለመኖሩ ተቀባይነት የለውም በማለት ተከራክሯል።

የፌ/የመ/ደረጃ ፍርድ ቤት ከላይ እንደተመለከተው ካከራከረ በኋላ ተከሣሽ ለቀረበው ክስ ኃላፊነት አለበት? ወይስ የለበትም? የሚለውን ጭብጥ ከያዘ በኋላ ዕቃውን በከሣሽ መኪና /ተሽከርካሪዎች/ ላይ ያስጫነው የናይኮን ኃለ/የተ/የግል ማህበርም ሆነ ታሪንስ አፍሪካን ትራንዚት ሰርቪስ የተከሣሽ ወኪሎች መሆናቸውን ባለማስረዳቱና ተከሣሽ የደረሰውን ጉዳት ለመካስ የተዋዋለ ስለመሆኑ የሚያመለክት ማስረጃ ባለመኖሩ ተከሣሽ ለክሱ ኃላፊነት የለበትም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

በዚህ ውሳኔ የአሁኑ ተጠሪ ቅር በመሰኘት ይግባኙን ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን በማስቀረብ ግራ ቀኙን ካከራከር በኋላ የአሁን አመልካች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት በማለት ከወሰነ በኋላ የካሣውን መጠን በተመለከተ ከሣሽ ቀረብኝ የሚለውን ገቢ በተመለከተ የቀረበውን ነጥብ ውድቅ በማድረግ በሁለቱም ተሽከርካሪዎች ደረሰ የተባለውን በአጠቃላይ ብር 291,154 (ሁለት መቶ ዘጠና አንድ ሺህ አንድ መቶ ሃምሳ አራት ብር) ጉዳቱ ከደረሰበት ቀን ጀምሮ በሚታሰብ 9% ወለድ ጋር የአሁኑ አመልካች ለአሁኑ ተጠሪ እንዲከፍል ወስኗል። የአሁን አመልካች በዚህ በፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ ቅር በመሠኘት ይግባኙን ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ፍርድ ቤቱ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348(1) መሠረት የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ አጽንቷል።

አሁን የቀረበው ቅሬታ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሠኘት ሲሆን የአመልካች ጠበቃ በቀን 30-12-2002 ዓ.ም በሦስት ገጽ የፃፈው የቅሬታ ፍሬ ሃሣብ ተጠሪ ለባለቤቱ ለማድረስ የተረከበውን እቃ በአግባቡ ሳያደርስ በመቅረቱ ሊጠየቅ ሲገባው አሲዱ ተሽከርካሪዎቹ ላይ ፈሷል በማለት ያቀረበው ክስ ስለአንጓዥ ግዴታዎች ተብለው በንግድ ሕገ የተቀመጡትን ድንጋጌዎች የሚፃረር በመሆኑ ኃላፊነት አለበት ቢባል እንኳ የተሽከርካሪዎቹ የአገልግሎት ዘመን እርጅና ተቀናሽ ሳይደረግ መወሰኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት የሚል ነው።

ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ ተጠሪ በጠበቃው አማካኝነት ጥቅምት 30 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ የ3 ገጽ መልስ ያቀረበ ሲሆን ፍሬ ሃሣቡ የአንጓዥን ኃላፊነት በተመለከተ ተሽከርካሪው በመገልበጥ ወይም በመገጨት የደረሰ አደጋ ሳይሆን በዕቃው በራሱ አስተሻሻግ ጥፋት በመሆኑ እና የደረሰውን ጉዳት አግባብነት ባለው ባለሙያ አመልካችም ሆነ ተጠሪ ያስገመቱት በመሆኑ የቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት ያለው አይደለም በማለት ተከራክሯል። የአመልካች የመልስ መልስ ቀርቧል።

በግራ ቀኙ መካከል የተደረገው የክርክር ሂደት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል። እንደመረመረውም፡- አመልካች የራሱ ንብረት በሆነውና በተጠሪ ተሽከርካሪዎች ላይ በተጫነው ናይትሪክ አሲድ መፍሰስ ምክንያት ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት? ወይስ የለበትም? የሚለው ጭብጥ ተይዞ የተያዘው ጉዳይ እልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

የአመልካች ንብረት የሆነው እና በመፍሰስ በተጠሪ ተሽከርካሪዎች ላይ ጉዳት አድርጎል የተባለው ናይትሪክ አሲድ በኮንቴነር እንደታሸገ ከጅቡቲ ወደብ በተጠሪ ተሽከርካሪዎች ላይ ያስጫነው አካል

ናይኮን ኃላፊነቱ የተ/የግል ማህበር ወይም ታሪንሶ አፍሪካን ትራንዚት ሰርቪስ የአመልካች ወኪል ስለመሆኑ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት በፍሬ ነገር ያረጋገጠው ጉዳይ ከመሆኑም በላይ በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃ አከራካሪ አልሆነም። የንግድ ህግ አንቀጽ 561 እና ተከታዮቹን በምንመለከትበት ወቅት የማንንዝ ሃይቶችን በሚመለከት ተሳታፊ አካላት መካከል ላኪ፣ ተቀባይና አንጓዥኛ ኃላፊነቶች በሰፊው ተደንግጎ ይገኛል።

በዚህ ጉዳይ ጉዳት አድርጎል የተባለው የአመልካች ንብረት የሆነው ናይትሪክ አሲድ አደገኝነት ያለው ስለመሆኑ በበታች ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ረገድ የተረጋገጠ ከመሆኑ አኳያ በአግባቡ መታሸግ ያለበት ስለመሆኑ ግራ ቀኙን ያከራከረ ጉዳይ አይደለም በአግባቡ መታሸጉን ማረጋገጥ ያለበት ወገን ደግሞ የላከው ስለመሆኑ በንግድ ሕግ ቁ. 578(2) ሥር የተደነገገ በመሆኑና በዚህ ጉዳይ ደግሞ ላኪ ሊባሉ የሚገባቸው ከጅቡቲ ወደብ እቃውን ያስጫኑት የአመልካች ወኪሎች በመሆናቸው እና አመልካች እንደ የእቃው ባለቤትነት ይህ መርዘማነት ያለው ንብረት ከመጫኑ በፊት በአግባቡ ስለመጫኑ የማስረዳት ኃላፊነቱ የተጣለበት በመሆኑ ይህንን ኃላፊነቱን ባለመወጣቱ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

በሌላ በኩል አመልካች ከላይ የተጣለበትን የህግ ኃላፊነት ስለመወጣቱ ካለማስረዳቱም በላይ የአሁን ተጠሪ የተጫነው ናይትሪክ አሲድ በአግባቡ ያለመታሸጉን እያወቀ የጫነ ስለመሆኑ እና በዚህም የተነሣ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ ያቀረበው ክርክርም ሆነ ያረጋገጠው ፍሬ ነገር የሌለ በመሆኑ ያቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት ያለው ሆኖ አልተገኘም።

በዚህ መሠረት የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት የፍታሐብሔር ሕግ ቁ. 2069(1)ን በመጥቀስ አመልካች ኃላፊነት ያለበት መሆኑን ማመልከቱ ለዚህ ጉዳይ አግባብነት ያለው የህግ ድንጋጌ ያለመሆኑን ይህ ችሎት የተረዳው ሲሆን ከውጤቱ አኳያ ግን ከላይ በዚህ ችሎት እንደተመለከተው አመልካች ኃላፊነት አለበት ወደ ሚለው መደምደሚያ የደረሰ በመሆኑ ምክንያቱን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 342 መሰረት በመለወጥ የተሰጠውን የኃላፊነት ውሣኔ ተቀብለናል። በዚህ መሠረት የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት እና የፌ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት አመልካች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት በማለት የሰጡትን የኃላፊነትና የካሳ መጠን ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተውን ውሣኔ ሠጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/ጠ/ፍርድ ቤት በመዝ.ቁ 54167 ሐምሌ 20 ቀን 2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በመዝ.ቁ. 78535 ህዳር 3 ቀን 2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጡት ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348(1) መሰረት ፀንቷል።
2. አመልካች በተጠሪ ተሽከርካሪዎች ላይ ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት ብለናል።
3. በዚህ ችሎት በግራ ቀኙ ለደረሰው ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
4. በዚህ ችሎት በቀን 11-2-2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት ተሠጥቶ የነበረው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል።
5. በትውስት የመጣው የመዝ.ቁ.05737 የሆነ መዝገብ ወደ መጣበት ይመለስ። መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊረማ አለበት

ሐ/አ